

Rezime izvještaja guvernera – oktobar 2020.

U Izvještaju guvernera za oktobar 2020. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2020. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u oktobru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2020. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2019. godini iznosi 4,1%. U prvom kvartalu 2020. godine, prema preliminarnim podacima Monstata ostvaren je realni rast od 2,7%, a u drugom pad od 20,2% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u oktobru 2020. godine u odnosu na prethodni mjesec manje za 0,1%, a u odnosu na oktobar prethodne godine za 0,6%.

Industrijska proizvodnja je u prvih deset mjeseci 2020. godine ostvarila isti obim kao u uporednom periodu prethodne godine. Pad proizvodnje je ostvaren u sektoru prerađivačke industrije (-0,9%) i sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (-0,5%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena ostvaren rast od 6,3%.

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih deset mjeseci 2020. godine iznosio je 252.953 što je za 78,9% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 892.857 noćenja, što je za 80,2% manje nego u istom periodu 2019. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, prevoz putnika u prvih devet mjeseci 2020. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, kao posljedica pandemije COVID-19, bilježi značajan pad u svim vidovima saobraćaja: u željezničkom za 51,7%, drumskom za 63,4% i prevozu putnika na aerodromima 80,4%.

U šumarstvu je u prvih deset mjeseci 2020. godine, proizvedeno ukupno 226.305m³ šumskih sortimenata, što je za 3,7% više nego u istom periodu 2019. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2020. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih

radova od 7,9% i pad efektivnih časova rada od 3,8% u odnosu na isti period 2019. godine.

Prosječan broj zaposlenih u oktobru 2020. godine iznosio je 165.961 lica, što je za 1,7% manje u odnosu na prethodni mjesec, i za 18,2% u odnosu na oktobar 2019. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2020. godine iznosio 44.811 što predstavlja rast od 3,3% u odnosu na prethodni mjesec, i rast od 24,5% u odnosu na isti mjesec prethodne godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 10. 2020. godine, bio je 49.715 od kojih je 15.080 ili 30,3% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,9%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2019. godine rast iznosio 5,7%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju oktobra 2020. godine iznosio 689,1 milion eura, i bio je veći za 1,9% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 11,3%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 10. 2020. godine (15.080) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.812 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 51.748.770,77 eura što čini 7,5% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.268 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 637.341.090,20 eura, što čini 92,5% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 10. 2020. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,07% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 21,3% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 42,5% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju oktobra 2020. iznosila je 4,6 mlrd. eura, što predstavlja rast na godišnjem nivou za 14,1 milion eura, ili 0,3%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju oktobra 2020. godine iznosili su 3,2 mlrd. eura i ostvarili su pad od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, dok su se u odnosu na oktobar prethodne godine povećali za 7,3%. U oktobru 2020. godine banke su odobrile ukupno 79 miliona eura novih kredita, što je za

10% manje nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 24,4% manje nego u oktobru 2019. godine.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 71,9% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u oktobru 2020. godine iznosili su 3,3 mlrd. eura, i zabilježili su neznatan mjesečni rast, dok u odnosu na oktobar 2019. godine bilježe pad od 5,3%. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2020. godine iznosio je 620,4 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,2%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 3,4%.

Krediti banaka koji kasne sa naplatom preko 30 dana (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u oktobru 2020. godine iznosili su 191,5 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 1,8%, dok u odnosu na oktobar 2019. godine bilježe rast od 37,6%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju oktobra 2020. godine iznosili su 182,5 miliona eura i činili su 5,7% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 1,4%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 28,3%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju oktobra 2020. godine iznosila je 5,87%, i bila je za 0,01 p.p. viša u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj oktobra 2019. godine zabilježila pad od 0,25 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u oktobru 2020. godine iznosila je 6,09%, što predstavlja rast od 0,70 p.p. na mjesečnom nivou i pad od 0,02 p.p. u odnosu na oktobar 2019. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,40% na kraju oktobru 2020. godine i bila je na istom nivou kao na kraju prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj oktobra 2019. godine ostvarila pad od 0,02 p.p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 178,1 milion eura na kraju oktobra 2020. godine, i bilježi pad od 398 hiljada eura ili 0,2% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine manja za 84,6 miliona eura ili 32,2%. Tokom oktobra 2020. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 51,1%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 48,9%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 79,2 miliona eura za prvih deset mjeseci 2020. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (80%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (20%).

Za prvih deset mjeseci 2020. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 28,8 miliona eura kroz 1.546 transakcija. Ostvareni promet bio je za 90,2% manji u odnosu na isti period prethodne godine, kada je kroz 2.347 transakcija ostvaren promet od 293 miliona eura. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 10. 2020. godine iznosila je 3.296,6 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,4%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 4,6%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju oktobra 2020. godine bila 9.784,75 indeksnih poena, bilježi pad od 1% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 14,6%. Indeks MNSE10 iznosio je 648,09 indeksnih poena i bilježi pad od 1,2% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 18,3%.

Izvorni prihodi budžeta za period januar-oktobar 2020. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija, iznosili su 1,3 mlrd. eura i bili su niži od planiranih za 6,9%, a u odnosu na deset mjeseci prethodne godine za 12,9%. Budžetski rashodi iznosili su 1,69 mlrd. eura i bili su viši za 8,5% u odnosu na isti period 2019. godine, a u poređenju sa planiranim niži za 1,4%. Budžetski deficit iznosio je 385,8 miliona eura ili 8,4% procijenjenog godišnjeg BDP-a¹.

Na kraju septembra 2020. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.660,3 miliona eura ili 79,5% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 570,5 miliona eura ili 12,4% BDP-a, a na spoljni dug 3.089,8 miliona eura ili 67,1% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 73,6% BDP-a.

U oktobru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ministarstvu finansija dostavljen je pripremljen Prilog CBCG (na crnogorskom i engleskom jeziku), za potrebe Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. Takođe, ostvareno je učešće u pripremnom onlajn sastanku povodom *ECFIN* Pododbora. Realizovane su aktivnosti u okviru projekta *IPA 2017* višekorisničkog programa (1.2 Statistika međunarodne trgovine uslugama), u okviru kojih je ostvareno učešće na radionici o Međunarodnoj trgovini uslugama u organizaciji *GOPA/Eurostata*. Ostvareno je učešće na sastanku Komiteta za monetarnu, finansijsku i statistiku platnog bilansa. Ostvareno je učešće na sastanku Pododbora za trgovinu, industriju, carine i poreze. Pripremljeni su podaci iz oblasti stranih direktnih investicija koji su, za potrebe sastanka, dostavljeni Evropskoj komisiji. Na zahtjev Ministarstva ekonomije, vezano za Poglavlje 30 – Vanjski odnosi, ostvareno je učešće i koordinacija aktivnosti u vezi sa ocjenom relevantnosti novih „celeksa“ koji su dodijeljeni

¹ Po posljednjoj zvaničnoj prognozi Ministarstva finansija (iz jula 2020.), prema kojoj će BDP za 2020. godinu iznositi 4,607.3 miliona eura.

CBCG preko portala EI, a odnose se na period od septembra 2019. do septembra 2020. godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.